

X Conferència anual de la SCC 2000

Especial *Deu anys de conferències, deu anys d'investigació*

Comunicació: L'escriptori multimèdia i la informació en línia.
Eines per al replantejament de la docència d'introducció a l'art contemporani

(Segona edició: anotacions i consideracions)

per Antoni Mercader

Professor associat. Departament de Periodisme i Comunicació
Audiovisual de la UPF

El camí de la continuïtat del treball que vam presentar a la IX Conferència (publicada a *Treballs de Comunicació*, 12) feia previsible que es plantegés –en una segona edició– revisar i ampliar determinats elements i alguns aspectes relacionats amb l'experiència.

A partir de la consecució d'un nou ajut per a la innovació docent va ser possible emprendre un seguit de canvis i d'incorporacions. Aquestes segones anotacions del quadern de camp amb els corresponents comentaris al voltant de la nova convocatòria de l'assignatura semipresencial d'introducció a l'art contemporani durant el curs 1999-2000 dels Estudis de Comunicació Audiovisual de la UPF són l'objecte d'aquesta comunicació.

Estem parlant d'una assignatura obligatòria, trimestral, de tres crèdits, que desenvolupa un programa mixt que combina classes magistrals amb seminaris reduïts, visites al patrimoni artístic amb exercicis via correu electrònic i materials fora de línia amb altres en línia. Tot això lligat a les possibilitats d'assistència i tutoria de la Intranet educativa Campus Global,¹ on es dóna opció al discent a organitzar el seu propi *modus operandi*.

El nou programa ha quedat modelat de la manera següent:

- *Sessions presencials*, 100 % de la nòmina (4 unitats).
- *Seminaris*, 1/4 de la nòmina (4 unitats).
- *Tasques en línia* (escriptori multimèdia):
 - bloc genèric (3 unitats);
 - bloc temàtic (4 unitats modulades en forma de full de ruta);
 - fòrum (4 unitats lligades al seminari);
- *Entrevista personal* obligatòria al despatx del professor.

Remarcant el caràcter tou

Si en la comunicació de l'any passat parlàvem d'un projecte mixt basat en una simbiosi d'objectius que hem mantingut (anomenats en l'article anteriorment citat), ara hem d'assenyalar un important caràcter que hem volgut imprimir a la segona versió de l'assignatura. Ens referim a la potenciació del caràcter tou de l'experiència; tou en el sentit de flexible, d'emotllable i de moderable que ara es dóna per oposició a rígid i com a conseqüència directa de la influència de l'estat actual de la comunicació, modificat per la revolució informàtica.

1. A. MERCADER, *Art Contemporani [en línia]*, Barcelona, UPF, 1999-2000, <http://campus-global.upf.es> (accés restringit).

Volem que aquesta condició tova sigui un element determinant en la caracterització metodològica de la introducció a l'art contemporani.

Mecanismes de referència

Tota l'assignatura s'estructura sobre una base d'assistència, de tutoria i d'administració d'uns recursos i d'uns camins que donen l'oportunitat de presenciar obres d'art originals (en directe), fer ús de documentació *ad hoc*, consultar materials i referències bibliovideogràfiques, interactuar en els seminaris i els fòrums amb el col·lectiu de la classe i entrevistar-se individualment amb el professor.

Davant aquest panorama poc lligat a les metodologies convencionals de l'ensenyament de la història en general i de la història de l'art en concret, es va veure la necessitat d'eixamplar i d'enriquir els materials d'estudi amb un *mecanisme de referència* basat en el sentit cronològic de la història tal com és habitual en la tradició acadèmica imperant.

En la comunicació anterior anotàvem: «La possibilitat d'optar entre la informació que es presenta de forma sincrònica (els desgranatges dels continguts particulars de cada unitat) i la que ho fa asincrònicament (la iconografia derivada dels sumaris visuals, els lèxics il·lustrats, la navegació a Internet) permet als estudiants discernir entre allò que és propi de l'adveniment de la història de l'art i allò que és comunicació artística *per se*. La dualitat es podria formular entre allò que havien entès que era l'art (un cúmul de dades a recitar davant d'una làmina) i una renovada proposta d'accés a l'art com a receptors, participants i protagonistes»;² però hem comprovat que no hi havia fonament suficient perquè aquesta presumpció fos operativa. Això ens va fer decidir per l'addició d'aquest mecanisme. Tot i que en la descripció dels temes sempre hi ha una prevalença de l'ordenació cronològica, es feia necessari oferir al discent una possibilitat de puntualització, atès que a diferents unitats corresponen esdeveniments artístics contemporanis que podrien resultar difícils de descobrir. Per exemple, en la unitat dos del bloc temàtic es treballen els primers moviments de principis de segle corresponents al salt a l'abstracció, que són contemporanis amb els de la primera unitat del mateix bloc dedicada a altres ruptures a l'hora dels funcionalismes com el dadaisme i el futurisme.

2. Vegeu: A. MERCADER (1999), «L'escriptori multimèdia i la informació en línia, eines per al replantejament de la docència d'introducció a l'art contemporani», *Treballs de Comunicació* [Barcelona], núm. 12, p. 36.

El mecanisme es palesa a diversos nivells:

CONTEXTUAL

A través d'un sistema de marcs estructurat a diferents nivells:

- nivell general (sociopolític, econòmic i cultural);
- nivell de l'art (particular);
- nivell concret (per un tema o apartat).

La consulta es fa de forma hipertextual, segons els nivells escollits, amb un conjunt de dos o tres botons dissenyats *ex profeso*, localitzats a l'inici de la primera unitat del bloc genèric i de totes les del bloc temàtic. La finalitat principal d'aquest mecanisme és facilitar en tot moment una ràpida ubicació en el temps.

DESCRIPTIU

Es manifesta mitjançant els sumaris o compendis que descriuen la matèria de cada unitat, els hipertextos, els textos interactius enllaçats a les imatges i els textos dels peus d'il·lustració de les unitats de treball, sempre datats.

DOCUMENTAL ICÒNIC

Es palesa en els sumaris visuals del bloc temàtic i del bloc genèric, on a cada imatge i a cada autor li corresponen unes dates temporals concretes, degudament revisades respecte a la versió anterior.

Per a un futur proper queda la possibilitat –en curs d'execució– de diagramar un quadre cronològic amb dades comparatives entre fets culturals diversos que d'una manera visual i interactiva (amb el sistema d'obrir i tancar enllaços i finestres) permeti relacionar en el temps i en el context particular les principals obres reproduïdes en l'hipermèdia en xarxa de l'assignatura (web del Campus Global). Aquest diagrama ha de relacionar les propostes artístiques cabdals de la modernitat i de la post-modernitat amb els moments clau d'altres disciplines artístiques com la música i el cinema, amb els moviments socials i polítics, amb el desenvolupament de la comunicació, etc.

Elements d'àudio i de vídeo en línia

Més enllà de les cinc-centes imatges, ha estat convenient –en tant que la versió 2 del Campus Global ja ho permetia d'una manera fluida–

incloure materials sonors (música) i audiovisuals (videoart i cinema d'art). No es tractava tan sols de guanyar una determinada operativitat, ni tampoc d'assegurar que els estudiants s'il·lusionin més de pressa per la documentació audiovisual i s'engresquin a visionar les obres senceres d'aquelles propostes que, en la major part, són a la seva disposició a la mediateca dels estudis.

Es tracta d'anar avançant en la defensa de l'original (sigui o no múltiple) davant la reproducció, sobretot quan són duplicacions sense qualitat que van empetitint i minvant la informació que contenen i aconsegueixen engrandir la distància que separa l'un de l'altra.

Així, doncs, s'han col·locat arxius d'imatge en moviment en moltes de les unitats que es consulten via Real Audio i Real Video, en una subpantalleta molt petita que només es pretén que sigui una referència i que estimuli els hàbits de visionament.

La descripció de models concrets de propostes artístiques de l'actualitat

Ha semblat interessant crear en la segona edició una nova unitat en el bloc genèric (la tercera, amb el títol «l'art com a complex experimental i de llibertat») dedicada a presentar de manera succinta però suficientment documentada (text + imatge/-s i/o vídeo) peces representatives de la producció des dels anys setanta fins avui amb finalitat d'informar. Es tracta de donar a l'estudiant elements descriptius i d'orientació que, sense entrar en valoracions, expliquin el funcionament, la presentació, etc. d'un conjunt d'obres d'art de reconeguda vàlua per tal que aquest vagi entrant en la presa de consideració de l'oferta artística contemporània. Sortir al pas de la desinformació i del «tant li fa» serien els objectius concrets d'aquesta incorporació, al mateix temps que es propicien els aspectes documentals o de notícia a què generalment el discent mitjà de l'assignatura no està avesat (cal puntualitzar que per procediments molt diferents, segurament a causa de la comercialització, sí que ho està en cinema i en música).

Consideracions

La correcció i la revisió sistemàtica de totes les fitxes de les obres o peces reproduïdes o citades en l'hiperdocument ha estat una tasca principal del període entre cursos. També ho ha estat la traducció al català dels títols de les peces.

L'actualització de les informacions, tant pel que fa a les visites recomanades en els fulls de ruta de les unitats temàtiques com a la biblio-

grafia, ha estat també una tasca important. Es pretén que siguin com més directes i fiables millor, de manera que vagin conformant un petit refugi de confiança sobre l'art contemporani renovat i allunyat de l'enclavament sota el qual habitualment els estudiants han tingut notícia de l'art (moltes vegades en una llarga relació d'autors i obres fotocopiades).

Hem treballat i incorporat un diagrama de seqüència com a mode efectiu per a l'orientació i l'establiment d'una dinàmica adequada a les característiques d'una assignatura que conté una proposta d'ordenació per períodes, lligada a la divisió en blocs i unitats dels continguts i subjecta a l'ajustat calendari de l'assignatura. Creiem que aquest aspecte pot ser prou valuós per a potenciar el rendiment del treball que es demana a l'estudiant.

